

کنگره بازخوا ابعاد شخصی امام علی

جلد چهارم

مجموعه مقالات کنگره بازخوانی ابعاد شخصیتی امام علی

امام علی علیه السلام

امام علی علیه السلام و نهج البلاغه

به کوشش جمعی از محققان

سرسنانه : کنگره بازخوانی ابعاد شخصیت امیرالمومنین امام علی علیه السلام (۱۳۹۸ ق.م)

عنوان و نام پدیدآور

مجموعه مقالات کنگره بازخوانی ابعاد شخصیتی امیرالمومنین علی علیه السلام/ تألیف جمعی از محققان؛ با نظارت محمدعلی رضایی اصفهانی.

مشخصات نشر : تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات؛ دانشگاه آزاد اسلامی، پژوهشکده قرآن و عترت(ع)؛ اصفهان: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری

ج ۱۴:

شاپک

دوره 4-6060-10-978-964-10-6068-0۱: ج. 7۲-6069-10-978-964-10-6069-۳: ج. 3-6070-10-964-10-6071-0۴: ج. 7۵-6072-10-978-964-10-6072-۶: ج. 4-6073-10-978-964-10-6074-1۷: ج. 8۸-6075-10-978-964-10-6075-5۹: ج. ۱۱-6077-10-978-964-10-6077-2۱: ج. ۱۲-6078-10-978-964-10-6078-6۱۲: ج. 2۱۳-6080-10-978-964-10-6081-9۱۴: ج.

فیا:

وضعیت فهرستی

مندرجات

ج. ۱. قرآن و امام علی علیه السلام. -- ج. ۲. قرآن و امام علی علیه السلام. -- ج. ۳. ولایت و امامت. -- ج. ۴. امام علی علیه السلام و نهج البلاغه. -- ج. ۵. امام علی علیه السلام از منظر دانشمندان و مستشرقان. -- ج. ۶. امام علی علیه السلام در آینه شعر و ادب. -- ج. ۷. امام علی و علوم انسانی (۱) - تاریخ. -- ج. ۸. امام علی و علوم انسانی (۲) - تربیت. -- ج. ۹. امام علی و علوم انسانی (۳) - اخلاق و عرفان. -- ج. ۱۰. امام علی و علوم انسانی (۴) - اجتماعی. -- ج. ۱۱. امام علی و علوم انسانی (۵) - اقتصاد. -- ج. ۱۲. امام علی علیه السلام و علوم انسانی. -- مدیریت و سیاست. -- ج. ۱۳. مقالات غیر فارسی (عربی، اردو، آذری و اسپانیایی). ج. ۱۴. چکیده مقالات کنگره

: علی ابن ابی طالب (ع)، امام اول، قبل از هجرت - ۴۰ ق. -- کنگره ها

موضوع

Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600- --

موضوع

: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. -- نقد و تفسیر -- کنگره ها

موضوع

Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600-661 -- Criticism and interpretation --

موضوع

: رضایی اصفهانی، محمدعلی ۱۳۲۰

شناسه افزوده

Rouze Esf'ani, Mohammad Ali

شناسه افزوده

: دانشگاه آزاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات

شناسه افزوده

Islamic Azad University Publication

شناسه افزوده

: دانشگاه آزاد اسلامی، پژوهشکده قرآن و عترت(ع)

شناسه افزوده

: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان

شناسه افزوده

BP۳۷/

رده بندی کنگره

۲۹۷/۹۵۱

رده بندی دیویی

۶۰۲۶۰۱۰

شماره کتابشناسی ملی

دانشگاه آزاد اسلامی

مجموعه مقالات کنگره بازخوانی ابعاد شخصیتی امیرالمؤمنین، امام علی علیه السلام جلد چهارم: امام علی علیه السلام و نهج البلاغه

معاونت فرهنگی و اجتماعی
پژوهشکده قرآن و عترت

تألیف: جمعی از محققان با نظارت دکتر محمد علی رضایی اصفهانی

ناشر: سازمان چاپ و انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی (با همکاری واحد خوراسگان و پژوهشکده قرآن و عترت معاونت دانشجویی و فرهنگی دانشگاه)

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

شابک جلد: 978-964-10-6071-0 شابک دوره: 978-964-10-6060-4

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی

قیمت: هر جلد ۴۰۰۰۰۰ ریال؛ قیمت دوره (۵۰۰۰۰۰۰)

فهرست

فهرست	۳
مقدمه دبیر علمی کنگره	۱۱
مقدمه رئیس شورای سیاستگذاری کنگره	۲۱
۱. شناخت اسلام از زبان امام علی (علیه السلام) در نهج البلاغه	۲۵
چکیده	۲۷
مقدمه	۲۸
نسبت بین اسلام و امام علی (علیه السلام)؛ نهج البلاغه در بستر فقه اسلام	۲۸
تعریف	۲۹
معنای لغوی اسلام	۲۹
نسبت بین اسلام و امام علی (علیه السلام)	۳۴
الف) اسلام، دین خدا	۳۴
ب) قرآن، کتاب آسمانی دین خدا	۳۵
ج) پیامبرگرامی، فرستاده و رسول خدا	۳۵
چهار شاهد نهج البلاغه ای برای عناصر سه گانه پیشنهادی (نسبت بین اسلام و امام علی (علیه السلام))	۳۶
- ارسال رسل و انزال کتب، سنت الهی و تاریخی برای نظام بشری	۳۶
- نكوهش امام از اختلاف رأی عالمان در احکام قطعی اسلام	۳۶
- نعمت های بزرگ الهی به هنگام بعثت پیامبر	۳۶
- خداوند به واسطه نزول قرآن بر پیامبر اکرم برای هدایت بشر اتمام حجت کرده است	۳۷

عناصر سه گانه پیشنهادی (نسبت بین اسلام و امام علی علیه السلام) و فضائل ده گانه تاریخی امام علی علیه السلام در زمان حیات رسالت..... ۳۸

عناصر سه گانه پیشنهادی (نسبت بین اسلام و امام علی علیه السلام) و معرفی امام از زبان آن حضرت در نهج البلاغه..... ۳۹

عناصر سه گانه پیشنهادی و روابط تنگاتنگ بین آن‌ها در نهج البلاغه..... ۴۲

یک - بیانات و کلمات نهج البلاغه‌ای در خصوص اسلام: دین خدا..... ۴۲

دو - بیانات و کلمات نهج البلاغه‌ای در خصوص پیامبر گرامی: رسول خدا..... ۴۲

سه - بیانات و کلمات نهج البلاغه‌ای در خصوص قرآن: کتاب خدا..... ۴۲

پیشینه..... ۴۳

بررسی..... ۴۶

الف) خطبه‌های نهج البلاغه..... ۴۶

ب) نامه‌های نهج البلاغه..... ۵۶

ج) حکمت‌های نهج البلاغه..... ۵۷

دسته‌بندی آماری نتایج پژوهش..... ۵۷

نتیجه..... ۶۱

۲. بررسی و تحلیل منطقی «نبوت» در نهج البلاغه..... ۶۳

چکیده..... ۶۵

۱- مقدمه..... ۶۶

۲- معنای لغوی نبی..... ۶۶

۳- ضرورت بعثت انبیا..... ۶۷

۴- نارسایی دانش بشری..... ۶۹

۵- حکمت‌های بعثت انبیا..... ۷۰

۶- سیره انبیا الهی..... ۷۴

الف. حضرت آدم علیه السلام..... ۷۴

ب. حضرت موسی علیه السلام و هارون علیه السلام..... ۷۷

ج. حضرت محمد صلی الله علیه و آله..... ۷۹

نتیجه..... ۸۱

۸۳	۳. واژه‌شناسی تسییح و معناپژوهی تنزیه الهی در لسان قرآن و نهج البلاغه
۸۵	چکیده
۸۶	مقدمه
۸۶	مفهوم‌شناسی «تسییح» در قرآن
۸۷	الف) تنزیه خداوند از آنچه مشرکان به آن اعتقاد دارند
۸۷	ب) تنزیه خداوند از بدی (سوء)
۸۸	ج) تنزیه از نقایص کائنات
۸۸	د) شهادت به یوینیت و وحدانیت
۹۰	هـ) گونه‌ای وجودی تسییح در نهج البلاغه
۹۴	و) مراتب تسییح وجودی
۹۶	ز) تسییح، مقدمه تسییح
۹۹	نتیجه
۱۰۳	۴. آفرینش هستی از منظر قرآن و نهج البلاغه
۱۰۵	چکیده
۱۰۵	مقدمه
۱۰۶	۱. پیشینه
۱۰۶	۲. روش‌شناسی تحقیق
۱۰۶	۳. یافته‌ها
۱۰۶	الف) خداشناسی سرآغاز هستی‌شناسی
۱۰۷	ب) جهان‌شناسی دلیل خداشناسی
۱۰۹	ج) شگفتی آفرینش پدیده‌ها
۱۱۰	د) محورهای توجه به آفرینش هستی
۱۲۱	نتیجه
۱۲۳	۵. بررسی شگفتی‌های علمی امام علی (علیه‌السلام) در نهج البلاغه
۱۲۵	چکیده
۱۲۵	مقدمه
۱۲۶	شگفتی‌های علمی امام علی (علیه‌السلام)
۱۲۷	شگفتی‌های خلقت جهان

۱۲۷.....	اشاره به آغاز خلقت جهان و ماده اولیه آن
۱۳۱.....	اشاره به خلقت موجودات زنده
۱۳۲.....	بیان شگفتی های زمین
۱۳۹.....	خلقت آسمان ها
۱۴۲.....	نتیجه
۱۴۵.....	۶. روش تشویق و تنبیه از منظر نهج البلاغه
۱۴۷.....	چکیده
۱۴۸.....	مقدمه و بیان مسئله
۱۴۹.....	مروری بر پیشینه پژوهش
۱۵۱.....	روش شناسی پژوهش
۱۵۱.....	بحث و بررسی
۱۵۳.....	تحلیل یافته ها
۱۵۶.....	پیشنهادهای و راهکارهای عملی
۱۵۸.....	نتیجه
۱۶۳.....	۷. ویژگی های فردی امام علی (علیه السلام) در نهج البلاغه
۱۶۵.....	چکیده
۱۶۶.....	مقدمه
۱۶۷.....	۱. ایمان و تقوا
۱۶۹.....	۲. نگرش توحیدی
۱۷۱.....	۳. خلوت با خدا
۱۷۳.....	۴. زهد و دنیا گریزی
۱۷۵.....	۵. عشق به شهادت
۱۷۶.....	۶. تعقل همراه با تدبیر
۱۷۷.....	۷. مطالعه پیوسته
۱۷۸.....	۸. توان جسمی بالا
۱۷۹.....	۹. فصاحت و بلاغت
۱۸۲.....	نتیجه

۱۸۵	۸. تربیت در نهج البلاغه (با تأکید بر تربیت اجتماعی).....
۱۸۷	چکیده.....
۱۸۷	مقدمه.....
۱۸۹	پیشینه.....
۱۸۹	اصول تربیت اجتماعی در نهج البلاغه.....
۱۸۹	۱. اصل کرامت.....
۱۹۰	۲. اصل عزت.....
۱۹۱	۳. اصل اصلاح شرایط و روابط انسانی.....
۱۹۲	۴. اصل مسئولیت و ادای وظیفه.....
۱۹۳	۵. اصل آرمستگی.....
۱۹۴	۶. اصل اتکا و رجه سنت های اجتماعی و فرهنگی و گزینش آن ها.....
۱۹۴	۷. اصل عدالت ورزی.....
۱۹۵	۸. اصل اعتدال.....
۱۹۵	۹. اصل مدارا.....
۱۹۶	۱۰. اصل تعامل موثر اجتماعی.....
۱۹۷	۱۱. اصل مشارکت اجتماعی.....
۱۹۷	نتیجه.....
۱۹۹	۹. روش های تربیت عقلانی از دیدگاه نهج البلاغه.....
۲۰۱	چکیده.....
۲۰۱	مقدمه.....
۲۰۲	پیشینه.....
۲۰۳	مفهوم تربیت عقلانی.....
۲۰۴	ارزش و اهمیت تربیت عقلانی.....
۲۰۵	اسلام و تربیت عقلانی.....
۲۰۷	روش های تربیت عقلانی.....
۲۰۷	روش الگویی در تربیت عقلانی.....
۲۰۸	روش موعظه در تربیت عقلانی.....
۲۰۹	روش استدلالی در تربیت عقلانی.....

۲۱۰.....	روش مطالعه و علم آموزی در تربیت عقلانی
۲۱۲.....	روش تشویق در تربیت عقلانی
۲۱۳.....	نتیجه
۲۱۷.....	۱۰. راهکارهای تربیتی مقابله با شیطان در نهج البلاغه
۲۱۹.....	چکیده
۲۱۹.....	مقدمه
۲۲۱.....	پیشینه
۲۲۱.....	۱. رازهای علمی
۲۲۱.....	ممنای لغوی شایان: دور شده، متمرّد
۲۲۲.....	۲. راهکارهای تربیتی مقابله با شیطان در نهج البلاغه
۲۲۲.....	الف. راهکار فکری
۲۲۳.....	یک. افزایش شناخت
۲۲۴.....	دو. بیداری
۲۲۵.....	سه. محبت خدا
۲۲۶.....	ب) راهکارهای عملی
۲۲۶.....	یک. تقوا
۲۲۸.....	دو. تمسک به قرآن
۲۲۹.....	سه. عبادت
۲۲۹.....	چهار. دعا
۲۳۰.....	پنج. امر به زبردستان برای سرپیچی از شیطان
۲۳۱.....	نتیجه
۲۳۵.....	۱۱. تغییر نسلی، پیامدهای تربیتی و شیوه‌های برخورد با آن در نهج البلاغه
۲۳۷.....	چکیده
۲۳۸.....	مقدمه
۲۴۰.....	۱. پیشینه
۲۴۰.....	۲. مفهوم‌شناسی
۲۴۰.....	الف) نسل
۲۴۱.....	ب) تغییر نسلی

۲۴۲	ج) شکاف نسلی
۲۴۳	د) سنت
۲۴۷	هـ) اجتماع
۲۴۷	و) خانواده
۲۴۸	ز) خویشاوندی
۲۴۸	۳. عوامل تغییر نسلی
۲۴۸	الف) عوامل تغییر نسلی از دیدگاه جامعه‌شناسان
۲۵۲	ب) عوامل تغییر نسلی در نهج البلاغه
۲۵۴	۴. عوامل شکاف نسلی
۲۵۴	الف) عوامل شکاف نسلی از دیدگاه جامعه‌شناسان
۲۵۵	ب) عوامل شکاف نسلی در نهج البلاغه
۲۵۷	۵. آثار تغییر و گسست نسلی
۲۵۸	الف) آثار تغییر و گسست نسلی
۲۵۸	ب) آثار تغییر و گسست نسلی در نهج البلاغه
۲۶۰	۶. کیفیت برخورد با پدیده تغییر، تراحم، گسست نسلی
۲۶۱	الف) کیفیت برخورد با پدیده تفاوت نسلی در جامعه‌شناسی
۲۶۲	ب) کیفیت برخورد با پدیده تفاوت نسلی در نهج البلاغه
۲۶۳	نتیجه
۲۶۷	۱۲. شناخت باطل از منظر نهج البلاغه در راستای انجام جهاد کبیر
۲۶۹	چکیده
۲۶۹	مقدمه
۲۷۰	پیشینه
۲۷۰	۱. مفهوم شناسی
۲۷۰	الف) باطل
۲۷۰	یک. باطل در لغت
۲۷۱	دو. باطل در اصطلاح قرآنی
۲۷۲	۲. جهاد کبیر
۲۷۳	۳. کافر

۲۷۳	الف) معنای لغوی
۲۷۴	ب) معنای اصطلاحی کافر در آیه جهاد کبیر
۲۷۵	۴. ویژگی های کافران در قرآن کریم
۲۷۵	الف) ایمان به باطل
۲۷۵	ب) پیروان باطل
۲۷۶	ج) ابطال باطل
۲۷۶	۵. ویژگی های باطل در نهج البلاغه
۲۷۶	الف) تظاهر و جلوه گری
۲۷۷	ب) شرت طرفداران
۲۷۹	ج) پوسه و پندابودن
۲۸۰	د) شباهت با حق
۲۸۱	هـ) گوشه نشینی
۲۸۳	و) نیت باطل
۲۸۶	۶. ویژگی های طرفداران باطل در نهج البلاغه
۲۸۶	الف) شعارگرایی
۲۸۸	ب) عیان دروغین
۲۸۹	ج) ایستادگی در مقابل حق
۲۹۰	د) شراکت با شیطان
۲۹۳	هـ) خودمحوری
۲۹۴	و) مصادیق باطل در نهج البلاغه
۳۰۱	نتیجه

مقدمه دیر علی گنره

درآمد

قال رسول الله ﷺ: «سَيُخْشَعُونَ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ»

چهارده قرن قبل، نور اسلام در جهان تابید و وحی قرآن قلب پیامبر اسلام ﷺ را منور ساخت و این نور بر قلب یار و همراه ایشان حضرت علی بن ابی طالب ﷺ منعکس گردید و در قالب امامت و ولایت او بر جهانیان عرضه شد. در قرآن کریم بیش از هفتصد آیه در مورد امام علی ﷺ تفسیر، تأویل و یا تطبیق شده است که پیوند عمیق ایشان را با وحی قرآن نشان می‌دهد.

امام علی ﷺ نوری الهی است که بعد از پیامبر ﷺ برای هدایت بشر جلوه‌گر شد و در ابعاد معنوی، علمی و... راه بشر را روشن کرده و او را به سعادت رهنمون می‌شود.

نهج البلاغه اوست که شیوه‌های تربیت انسان، روابط اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، مدیریتی و... را به صورت کلی و راهبردی (و گاهی به صورت جزئی) بیان کرده است. رهنمودهای امام علی ﷺ به علوم بشری، به ویژه علوم انسانی جهت‌دهی می‌کند تا از این طریق هدایت همه‌جانبه انسان را محقق سازد و از انحرافات جلوه‌گیری کند که در اثر علم ناقص بشری حاصل می‌شود؛ همان‌طور که ولایت باطنی و معنوی امام علی ﷺ و فرزندان معصومش دست انسان‌ها را می‌گیرد و در ساحت‌های مختلف زندگی معنوی راهبری می‌کند تا انسان به سعادت و کمال نهایی خود برسد.